herpy

ŻABY

Chacoan Horned Frog

Ceratophrys cranwelli

Ceratophrys cranwelli to szeroka, nocna łowczyni z zasadzki z Gran Chaco w Ameryce Południowej. Leży zakopana w podłożu, wystawiając tylko oczy i pysk, i chwyta wszystko, co zmieści się w jej paszczy. Gatunek osiąga 8-13 cm, musi być trzymany pojedynczo i jest na tyle odporny, że sprawdzi się jako pierwsza żaba, jeśli zaakceptujesz, że nie nadaje się do brania na ręce i mocno gryzie.

Rodzina: Ceratophryidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**8-13 cm** długość od pyska do kloaki
Waga	**117-202 g**
Długość życia	**10-15 lat**
Aktywność	**O zmierzchu i w nocy**
Tryb życia	**Naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Sawanna i suchy las**
Toksyny skórne	**Brak znanych**
Trudność	**Początkujący**

HODOWLA

Min. terrarium	**45 × 45 × 30 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**24-28 °C**
Temperatura w nocy	**22-24 °C**
Wilgotność	**50-70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Zimowanie	**16-20 °C** 6-12 tygodni
Pokarm	**Owady, kręgowce i dżdżownice i ślimaki**
Utrzymanie	**Pojedynczo**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki w wodzie**
Miejsce składania jaj	**W wodzie**
Dojrzałość płciowa	**18-24 miesięcy**
Liczba jaj w zniesieniu	**900-2 000**
Czas do wyklucia	**2-4 dni** przy 24-26 °C
Okres larwalny	**21-41 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Inne kijanki**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Ceratophrys cranwelli to masywna, niemal kulista żaba z dużą głową i pyskiem prawie tak szerokim jak całe ciało. Nad każdym okiem znajduje się mały, spiczasty fałd skóry przypominający róg. Dorosłe osobniki osiągają zwykle 8-13 cm od pyska do kloaki. Samica może ważyć prawie dwa razy więcej niż samiec, około 200 g wobec 120 g. Dzikie osobniki są zielone

do brązowych z ciemniejszymi plamami, a w terrariach spotyka się wiele hodowlanych odmian barwnych, m.in. albinosy w odcieniach żółtych i pomarańczowych oraz linie zielone i niebieskawe.

Gatunek został opisany przez Barrio w 1980 roku i nazwany na cześć argentyńskiego herpetologa Jorge A. Cranwella. Jest blisko spokrewniony z *C. ornata* i dawniej uważano go za ten sam gatunek. *C. cranwelli* jest nieco mniejsza i często bardziej brązowawa, przyjmuje pokarm w szerszym zakresie temperatury i wilgotności, a dziś jest zdecydowanie najczęściej spotykanym w handlu gatunkiem z tego rodzaju. Krzyżówki obu gatunków sprzedawane są jako tzw. fantasy frog. Zwykle są bezpłodne, a krzyżowanie gatunków nie jest zalecane.

Żaba ta jest typową łowczynią z zasadzki. Zakopuje się tak, że wystają tylko oczy, i czeka, aż ofiara podejdzie wystarczająco blisko. Wtedy rzuca się do przodu jednym błyskawicznym chwytem. Siła ugryzienia jest jak na żabę niezwykle duża. Szczęka górna ma rząd ostrych zębów, a żuchwa dwa zębopodobne wyrostki, które przytrzymują ofiarę. Ugryzienie dużej żaby boli i często krwawi.

U *C. cranwelli* nie stwierdzono toksycznej skóry, dlatego skóra nie jest uważana za toksyczną. Realnym zagrożeniem jest ugryzienie. Myj ręce po kontakcie ze zwierzęciem, wodą i podłożem.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Występowanie i środowisko

Ceratophrys cranwelli jest endemitem suchego Gran Chaco w Ameryce Południowej: północnej Argentyny, Boliwii, Paragwaju oraz niewielkiego obszaru w Brazylii. Stanowiska znajdują się głównie w Argentynie, Boliwii i Paragwaju. Znanym stanowiskiem jest prowincja Formosa w północnej Argentynie.

Gran Chaco to rozległa, płaska nizina z suchymi lasami, zaroślami i sabanną. Gatunek jest typowym gatunkiem Chaco, a stwierdzenia daleko poza tym regionem pochodzą od zwierząt z niewoli lub są błędnymi rejestracjami.

> **Naturalny zasięg:** Argentyna, Boliwia, Paragwaj i Brazylia.

ŚRODOWISKO

Ceratophrys cranwelli żyje na ziemi w suchych lasach, zaroślach i otwartych sawannach Gran Chaco. W porze deszczowej latem jest gorąco, często powyżej 35 °C, a wilgotność powietrza przekracza 70 %. Pora sucha zimą jest chłodniejsza i sucha, mogą też występować nocne przymrozki. Przez większą część roku żaba leży zakopana. Po ulewnych letnich deszczach wychodzi na powierzchnię, żeruje i rozmnaża się w okresowych kałużach deszczowych, ale nigdy w stałych zbiornikach.

W okresach zbyt suchych lub zbyt zimnych żaba zapada w stan spoczynku. Tworzy kokon z kilku warstw zrzuconej skóry, który ogranicza parowanie. Gdy okres spoczynku się kończy, zrzuca kokon nogami i często go zjada.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosły osobnik potrzebuje poziomego terrarium o wymiarach co najmniej 45 × 45 × 30 cm. Praktyczna zasada mówi o powierzchni dna 8-10 razy większej od rozmiaru zwierzęcia, a wysokość ma mniejsze znaczenie, bo *Ceratophrys cranwelli* przebywa na ziemi i nie wspina się. Dla dużej samicy większe terrarium jest lepsze, ale młoda żaba w dużym terrarium z niewielką liczbą owadów karmowych może mieć trudności z upolowaniem czegokolwiek. Zawsze trzymaj zwierzęta osobno.

Najważniejsze jest głębokie, luźne podłoże, w którym żaba może się całkowicie zakopać: 10-15 cm dla dorosłych osobników. Mieszanka włókna kokosowego, odrobiny torfowca i drobnej, kompostowanej kory storczykowej dobrze trzyma wilgoć, jest przewiewna i nie wydziela zapachu. Dobrą alternatywą jest bioaktywne podłoże leśne, ponieważ samo włókno kokosowe łatwo wysycha i przykleja się do skóry. Unikaj żwiru i drobnych kamyków, które żaba połyka razem z pokarmem i które mogą spowodować zaparcie. Na wierzchu połóż liście lub mech oraz kilka kawałków kory korkowej albo połówek glinianych doniczek, pod którymi ziemia pozostaje nieco wilgotniejsza. Odporne rośliny, takie jak epipremnum, *Aglaonema* i paprocie, mogą rosnąć w doniczkach zakopanych w podłożu, żeby nie zostały wykopane.

Przesiewaj podłoże, usuwając odchody, i wymieniaj je w całości, gdy zaczyna nieprzyjemnie pachnieć lub staje się śliskie. Jeśli kilka terrariów stoi obok siebie, ustaw między nimi przesłony, ponieważ żaby rzucają się na szybę w stronę zwierząt po drugiej stronie i mogą uszkodzić sobie pysk i szczęki.

Czytaj więcej: Budowa terrarium i podłoże bioaktywne

TEMPERATURA

W dzień utrzymuj w terrarium 24-28 °C, a w nocy 22-24 °C. Młode żaby słabo jedzą, gdy temperatura spada wyraźnie poniżej 25 °C. Mata grzewcza powinna być umieszczona na boku terrarium, nie pod dnem, bo inaczej żaba, która zakopuje się, by uciec przed ciepłem, w efekcie zakopuje się w jego stronę. Zawsze używaj termostatu i przez kilka dni mierz temperaturę przy dnie, zanim żaba się wprowadzi. Temperatura powyżej 30 °C lub poniżej 18 °C utrzymująca się przez dłuższy czas może być śmiertelna dla przedstawicieli tego rodzaju.

Jeśli zimą zrobi się zbyt chłodno, żaba może zapaść w stan spoczynku. Przy stałej temperaturze około 26 °C zwykle do tego nie dochodzi. Do rozmnażania zwierzęta przechodzą celowo chłodny i suchy okres w temperaturze 16-20 °C przez 6-12 tygodni (zob. Rozmnażanie). Stan spoczynku powinny przechodzić tylko zdrowe, dobrze odżywione osobniki.

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza utrzymuj na poziomie 50-70 %, niższym niż dla większości innych południowoamerykańskich żab, ponieważ Gran Chaco jest obszarem suchym. *C. cranwelli* toleruje spadek wilgotności w ciągu dnia, o ile podłoże pozostaje wilgotne. Wieczorem lekko zraszaj, tylko tyle, by ziemia była wilgotna, ale nie mokra. Zapewnij w podłożu zarówno wilgotniejsze, jak i suchsze strefy, a młodym żabom nieco wyższą wilgotność niż dorosłym.

Używaj wody z kranu uzdatnionej preparatem neutralizującym chlor i chloraminę albo deszczówki. Jeśli podłoże całkowicie wyschnie na dłuższy czas, żaba może zapaść w niepożądany stan spoczynku lub się odwodnić.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Zawsze zapewniaj świeżą wodę w płytkiej, ciężkiej misce, której żaba nie przewróci podczas kopania i która jest na tyle duża, by całe zwierzę mogło się w niej położyć. Woda powinna sięgać żabie najwyżej do pyska, tak by mogła odpoczywać z głową nad wodą. Dokładna głębokość w cm nie jest udokumentowana i zależy od wielkości zwierzęcia.

Żaba często załatwia się do wody, zwłaszcza gdy jest ciepło, więc sprawdzaj i wymieniaj ją codziennie. Korzysta też z miski podczas linienia, a zrzuconą skórę należy usunąć. Płazy wchłaniają wodę i rozpuszczone w niej substancje przez skórę, dlatego myj miskę bez mydła i dokładnie ją płucz.

OŚWIETLENIE I UVB

UVB nie jest niezbędne dla *Ceratophrys cranwelli*, ale żaba w naturze prawdopodobnie otrzymuje trochę UV, więc słaba świetlówka UVB (strefa Fergusona 1) może być korzystna. W takim przypadku zapewnij dużo cienia dzięki roślinom o szerokich liściach i możliwość zakopania się. Albinosy są wrażliwe na światło i nie powinny mieć UVB.

Zwykłe oświetlenie LED zapewnia rytm dobowy z 12 godzinami światła, a w nocy powinno być ciemno. Żaba jest najbardziej aktywna o zmierzchu i w nocy, a przez większość dnia leży zakopana.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Ceratophrys cranwelli zjada niemal wszystko, co się porusza i zmieści się w pysku. W naturze zjada m.in. inne żaby. Podstawą diety powinny być owady i dżdżownice: świerszcze, karaczany, szarańcza i dżdżownice, najlepiej na zmianę z jedwabnikami, krewetkami i odrobiną ryby. Myszy można podawać tylko rzadko i wyłącznie dużym samicom, ponieważ żaba może je tak polubić, że zacznie odmawiać owadów, a tłusty pokarm prowadzi do otyłości.

Młode osobniki karmi się codziennie taką ilością, jaką zjedzą za jednym razem. Rosną szybko i mogą osiągnąć pełne rozmiary po 6-9 miesiącach. Dorosłe karmi się tylko co kilka dni lub raz w tygodniu. Przekarmianie jest jednym z najczęstszych błędów. Dorosła żaba w dobrej kondycji jest nieco dłuższa niż szersza i może przetrwać miesiące bez pokarmu. Nigdy nie karm na siłę żaby, która nie chce jeść.

Dobrze odżywiaj owady karmowe przez 1-2 doby przed karmieniem i oprószaj je wapniem oraz multiwitaminą z D3 przy co drugim karmieniu młodych, a rzadziej dorosłych. Używaj pęsety i nie pozwalaj żabie połykać dużych ilości podłoża.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Ceratophrys cranwelli to spokojna, osiadła żaba, która potrafi leżeć w tym samym miejscu całymi tygodniami. Jest aktywna nocą i odpoczywa z otwartymi oczami. Młode żaby czasem używają tylnej stopy jako przynęty, by zwabić blisko inne żaby i jaszczurki, ale w terrariach widuje się to rzadko.

Zawsze trzymaj zwierzęta osobno. Zarówno młode, jak i dorosłe zjadają się nawzajem, jeśli zdołają objąć pyskiem osobnika tego samego gatunku, nawet gdy są prawie tej samej wielkości.

Unikaj brania żaby na ręce. Jeśli trzeba ją przenieść, chwytaj ją od tyłu i trzymaj palce z dala od pyska. Jeśli ugryzie, poczekaj, aż sama puści, bo gdy cofniesz rękę, wyrostki żuchwy mogą rozerwać głębszą ranę. Samce nawołują głośno, trochę jak smutna kaczka, często po zraszaniu. Samice są nieme.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samice stają się wyraźnie większe i cięższe od samców, mają większą głowę i są nieme. Samce mają luźną skórę na gardle, gdzie znajduje się worek rezonansowy, oraz modzel godowy na wewnętrznym palcu. U młodych osobników płeć trudno rozpoznać.

Gatunek osiąga dojrzałość płciową w wieku około dwóch lat. Nie pozwalaj zwierzętom się rozmnażać, zanim nie osiągną pełnych rozmiarów i dobrej kondycji.

GODY I KOPULACJA

Rozmnażanie w zwykłym pokoju jest trudne i odtwarza naturalny rytm gatunku: chłodny, suchy okres, a po nim sztuczny deszcz. Opisany niżej sposób został opracowany dla *C. ornata* i stosuje się go także u *C. cranwelli*. Przez miesiąc dobrze karm zwierzęta, a dwa tygodnie przed okresem spoczynku przestań je karmić, żeby jelita były puste. Następnie skróć oświetlenie do około 8 godzin i stopniowo obniżaj temperaturę do około 20 °C, zraszaj rzadziej, a gdy zwierzęta się zakopią, obniż ją do 16 °C. Pozwól im odpoczywać przez 6-12 tygodni z dostępem do świeżej wody, najkrócej w przypadku najmłodszych osobników.

Wybudzaj je, stopniowo podnosząc temperaturę i wilgotność, i przez tydzień intensywnie karm. Potem umieść je w komorze deszczowej z wodą o temperaturze około 25 °C, tak głęboką, by mogły stać na dnie z głową nad wodą, i intensywnie zraszaj kilka razy dziennie lub użyj systemu zraszającego. Kilka samców na jedną samicę zwiększa szanse. Samce zaczynają nawoływać, a jaja pojawiają się często 3-4 dni po rozpoczęciu deszczu.

Rozród można też wywołać stymulacją hormonalną: samiec zaczyna nawoływać po kwadransie, para jest w ampleksusie po kilku godzinach, a jaja są złożone następnego ranka. Metodę tę stosują naukowcy i lekarze weterynarii, a nie hodowcy prywatni.

JAJA I KIJANKI

Samica składa w wodzie 900-2.000 jaj, a pływające rośliny wodne dają jajom oparcie, do którego mogą przylgnąć. Wyjmij rodziców, gdy tylko jaja zostaną złożone, w przeciwnym razie je zjedzą. Nie ma opieki nad potomstwem.

Kijanki są wyłącznie drapieżne i chętnie zjadają się nawzajem. Są dwie metody: każda kijanka we własnym małym pojemniku albo wszystkie w dużym zbiorniku z mnóstwem pływających roślin, w których mogą się ukryć. Obie wymagają dużo pracy. Karm kilka razy dziennie żywym pokarmem, takim jak rurecznik, larwy komarów i siekane dżdżownice, i utrzymuj czystą wodę dzięki codziennym podmianom lub odsysaniu. Nawet przy staranności należy liczyć się ze stratami z powodu kanibalizmu. Woda powinna mieć 24-26 °C.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

METAMORFOZA

Wyklucie następuje w ciągu 2-4 dni. Kijanki rosną bardzo szybko, a stadium larwalne trwa 3-6 tygodni: około trzech tygodni w naturze i do 41 dni w temperaturze 25 °C w niewoli.

Gdy pojawią się przednie kończyny, kijanki muszą mieć dostęp do lądu: obniż poziom wody i włóż pływającą korę lub ukośnie ułożony kamień, by mogły się wydostać. Młode mierzą 30-40 mm w chwili metamorfozy i trzeba je natychmiast rozdzielić, bo już wtedy zjadają się nawzajem. Często widuje się młode z tylną nogą rodzeństwa wystającą z pyska.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone młode muszą mieszkać osobno w małych pojemnikach, np. plastikowych kubkach, z wilgotnym podłożem i kryjówką. Odchów grupowy prowadzi do strat, nawet gdy młode wyglądają na równej wielkości.

Młode zjadają wszystko, co się porusza. Codziennie podawaj małe świerszcze, karaczany i dżdżownice, a przy co drugim karmieniu oprószaj pokarm wapniem i witaminami z D3. Dżdżownica w cienkiej warstwie wody może skłonić wybredne młode do jedzenia, bo jej ruch przypomina kijankę. Przenoś je do większych pojemników w miarę wzrostu i nigdy nie używaj żwiru jako podłoża.

Zdrowie i częste błędy

Ceratophrys cranwelli jest odporna, jeśli warunki utrzymania są właściwe. Typowe problemy:

- Zaparcie, gdy żaba połyka żwir lub drobne kamyki razem z ofiarą. Szczególnie narażone są młode osobniki. Objawy to brak odchodów, wzdęty brzuch i ospałość. Lekarz weterynarii może zastosować środek przeczyszczający, a w ciężkich przypadkach jelita mogą być tak wypełnione, że utrudniają oddychanie.
- Otyłość z powodu przekarmiania, zwłaszcza myszami i innym tłustym pokarmem.
- Żaby, które chcą jeść tylko myszy i odmawiają owadów.
- Urazy pyska i szczęk, gdy żaba rzuca się na szybę. Ustaw przesłony między terrariami.
- Choroba kości u młodych osobników, gdy pokarm nie jest oprószany wapniem i D3, objawiająca się miękkimi kośćmi i krzywymi nogami.
- Niepożądany stan spoczynku przy zbyt suchym lub zbyt zimnym podłożu.

Skontaktuj się z lekarzem weterynarii znającym się na płazach, jeśli żaba nie oddaje odchodów, ma wzdęty brzuch, puchnie, ma rany lub zaczerwienioną skórę albo wydaje się osowiała, nie będąc w stanie spoczynku.

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.